

Các giải pháp để TP.HCM thực sự trở thành một trung tâm tài chính quốc gia và khu vực

TS. NGUYỄN NGỌC ĐỊNH

Công nghệ ngân hàng còn lạc hậu, thị trường tài chính còn nhỏ bé và chưa ổn định vững chắc bởi còn bị ảnh hưởng bởi những tác động bên ngoài. Tính đa dạng của các hình thức tài chính – tiền tệ chưa đủ sức liên thông với thị trường tài chính quốc tế.

1. Khái lược về vị thế, vai trò kinh tế của TP.HCM

Là một trung tâm công nghiệp, thương mại, du lịch, giao dịch quốc tế, TP.HCM đồng thời cũng là một trung tâm tài chính của cả nước nhìn trên góc độ tạo nguồn và gọi vốn.

Trong nền kinh tế thị trường, tài chính luôn giữ vai trò như những huyết mạch xung yếu của nền kinh tế. Vai trò đó được nâng cao cùng với quá trình tăng trưởng và phát triển của nền kinh tế. Tuy nhiên, nền tài chính Việt Nam so với các nước trong khu vực vẫn chưa là nền tài chính mạnh, bởi Việt Nam còn nằm trong khuôn khổ của các nước đang phát triển và trình độ công nghệ vẫn còn lạc hậu so với nhiều nước trong khối ASEAN. Với mục tiêu hoàn thành công nghiệp hóa – hiện đại hóa nền kinh tế vào năm 2020; trên cơ sở đó nền tài chính Việt Nam cũng được nâng cao vị trí một cách tương thích. Riêng TP.HCM với vai trò đầu tàu kinh tế của cả nước đòi hỏi phải có những bước phát triển nhanh và đột phá để trở thành một trung tâm tài chính quốc gia và tiếp cận với vị thế của một trung tâm tài chính khu vực trong thời gian ngắn nhất. Với nhiệm vụ được giao là cùng cả nước, vì cả nước TP.HCM trong những năm qua luôn năng động, tìm tòi vượt qua nhiều khó khăn và bước đầu xác lập được vai trò trung tâm tài

chính như đã đề cập ở trên. Điều này được thể hiện khá rõ nét trong những năm đầu của thế kỷ 21 – thế kỷ sôi động của tiến trình hội nhập. Những thành tựu đó của TP.HCM được thể hiện qua các dẫn liệu sau:

- Tốc độ tăng GDP của TP.HCM trong năm 2003 đạt tới 11,2% (cả nước tăng 7,2%).

- Kim ngạch xuất khẩu đạt 7,2 tỷ USD, chiếm gần 45% tổng kim ngạch xuất khẩu cả nước.

- Chuyển dịch cơ cấu kinh tế từ năm 2000 đến nay tuy có chậm (47,4% giá trị sản lượng công nghiệp và xây dựng, 51% dịch vụ, nông nghiệp từ 2% giảm xuống 1,6% (năm 2003)) song vẫn có xu hướng tăng trưởng tích cực và nếu tranh thủ được những điều kiện thuận lợi trong hội nhập kinh tế quốc tế thì sẽ tạo được bước đột phá trong lĩnh vực kinh tế và công nghệ.

- Hệ thống NHTM và các tổ chức tín dụng trên địa bàn TP.HCM trong năm 2003 đã huy động được 112.500 tỷ VND, tăng 30,82% so với năm 2002 và gấp 1,4 lần tốc độ bình quân của cả nước, chiếm khoảng 28% các nguồn huy động của hệ thống ngân hàng Việt Nam.

- Về huy động các nguồn ngoại tệ – mặc dù lãi suất tiền gửi ngoại tệ chỉ còn bằng ¼ lãi suất tiền gửi nội tệ và do tỷ giá hối đoái có biến động, song trong năm 2003 lượng ngoại tệ huy động trên thị trường TP.HCM quy ra

VND lên tới 38.200 tỷ, tăng 15,2% so với năm 2002.

- Năm 2003, thị trường ngoại hối với các nguồn vốn vận động khá sôi động. Tổng doanh số mua ngoại tệ của các NHTM và hệ thống tín dụng đạt 8,514 tỷ USD, tăng 18,6% và doanh số bán ngoại tệ đạt 8,198 tỷ USD, tăng 16,9% so với năm 2002.

- Riêng lượng kiều hối chuyển về trên địa bàn TP.HCM gần 2 tỷ USD tăng 60% so với năm 2002, cao nhất từ trước đến nay.

- Thị trường tài chính tiền tệ luôn sôi động. Các định chế tài chính trung gian phát triển đa dạng hơn. Thị trường chứng khoán tuy hoạt động có thăng trầm trong những năm đầu mới hình thành, nay đã đi vào thể ổn định và trên đà phát triển lành mạnh.

- Các dịch vụ tài chính – tiền tệ được đa dạng hóa cùng tiến trình hội nhập kinh tế khu vực và thế giới mà TP.HCM là đầu mối tiếp cận nhạy cảm so với các thành phố lớn khác trong cả nước.

- Thu hút vốn đầu tư, tuy vài năm nay có chững lại, song thành phố đang tìm hướng mới, với chất lượng đầu tư cao hơn và tăng nhanh hàm lượng chất xám trong cơ cấu đầu tư. Ngoài ra các yếu tố hữu quan khác cũng đang được khơi thông và hợp lực với những thành tựu đã có để TP.HCM thực sự trở thành một trung tâm kinh tế – tài chính quốc gia và tiến tới là một trung tâm tài chính của khu vực.

2. Những hạn chế cần tiếp tục được tháo gỡ

TP.HCM là một trong những trung tâm tài chính quốc gia, song để hội đủ những tiêu chí của một trung tâm tài chính khu vực cần phải tiếp tục hoàn thiện một cách toàn diện năng lực kinh tế của mình theo hướng hiện đại hóa. Bởi thực lực kinh tế, đặc biệt là “kinh tế nội lực” xét về quy mô, tiềm lực vẫn chưa đủ mạnh để đảm bảo vị trí đầu tàu cho phát triển bền vững toàn bộ nền kinh tế quốc dân. Đặc biệt trong cơ cấu kinh tế, các ngành kinh tế mũi nhọn của tiến bộ khoa học công nghệ, cụ thể là các ngành công nghệ cao còn chiếm tỷ trọng quá khiêm nhường. Kim ngạch xuất khẩu có tăng trưởng khá nhưng so

với các nước trong khu vực còn ở mức trung bình. Công nghệ ngân hàng còn lạc hậu, thị trường tài chính còn nhỏ bé và chưa ổn định vững chắc bởi còn bị ảnh hưởng bởi những tác động bên ngoài. Tình đa dạng của các hình thức tài chính - tiền tệ chưa đủ sức liên thông với thị trường tài chính quốc tế. Lượng dự trữ tài chính, đặc biệt là dự trữ vàng, ngoại tệ mạnh, tuy có tăng trưởng khá nhưng vẫn chưa đủ sức ứng phó với những biến động "xấu" của các quan hệ tài chính - tiền tệ trong khu vực và trên thế giới. Quản lý hành chính còn rườm rà, gây "ức chế" trong giao lưu kinh tế - tài chính, đặc biệt là trong quan hệ kinh tế đối ngoại. Nguồn nhân lực có trình độ cao trong tư vấn và điều hành thị trường tài chính - tiền tệ chưa thực sự đáp ứng được đòi hỏi của tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế...

Ngoài ra, các hoạt động kinh tế - tài chính còn bị ràng buộc bởi những cơ chế quản lý tài chính lỗi thời, chưa tạo được tính chủ động, linh hoạt, đa dạng cho các hoạt động nói trên và bước vào tiến trình hội nhập một cách tương thích.

Những khiếm khuyết trên, nêu không sớm khắc phục thì khoảng cách về sự tụt hậu không những không được rút ngắn mà còn nổi rộng thêm.

Với vị thế của mình, TP.HCM không được phép "trông chờ" mà phải tiếp tục tháo gỡ một cách quyết liệt mọi "cản ngại" bằng các giải pháp thích hợp và tích cực để tranh thủ thời cơ hội nhập một cách chủ động với tiến trình toàn cầu hóa kinh tế.

3. Các giải pháp chủ yếu

Từ những hiện trạng phân tích trên, để nhanh chóng trở thành trung tâm tài chính khu vực, TP.HCM cần tập trung vào các giải pháp sau:

(1) Tiếp tục điều chỉnh cơ cấu kinh tế theo hướng hiện đại hóa, đồng thời tạo cơ hội cho phát triển đột phá để tạo thế tăng trưởng và phát triển kinh tế bền vững. Trên cơ sở đó phát huy tối đa kinh tế nội lực tạo sức "đề kháng" và cạnh tranh mạnh mẽ trong tiến trình hội nhập kinh tế khu vực.

(2) Xây dựng nền tài chính lành mạnh, trên một nền kinh tế phát triển ổn định, vững chắc.

(3) Định hình chính sách tài chính - tiền tệ phù hợp với đặc tính nền kinh tế "mở" theo nguyên tắc đa phương hóa và đa dạng hóa.

(4) Thiết lập hệ thống định chế tài chính tương đối hoàn chỉnh.

(5) Xây dựng thị trường tài chính và hệ thống dịch vụ tài chính đa dạng có khả năng "đôi ứng" linh hoạt với các quan hệ cũng như các biến động về tài chính - tiền tệ trên thương trường quốc tế.

(6) Xác lập được lực lượng dự trữ quốc gia vững mạnh, đặc biệt là dự trữ ngoại tệ mạnh và vàng để kịp thời ứng phó và tham gia quan hệ cung cầu cũng như các biến động giá cả vàng và ngoại tệ có tính chất toàn cầu.

(7) Duy trì mức lạm phát tối thiểu từ 3%-5% để bảo đảm mức tăng trưởng bền vững của nền kinh tế và không chế lạm phát.

(8) Tạo lập thị trường tiền tệ sơ cấp (primary market) ổn định, với sự hỗ trợ tích cực của thị trường thứ cấp (secondary market) trong giao dịch chứng khoán, nhằm đảm bảo tính lành mạnh của TTCK nói riêng và thị trường tài chính nói chung.

(9) Xây dựng cơ chế vận hành tài chính hữu hiệu, có khả năng thực hiện đầy đủ các dịch vụ và nghiệp vụ tài chính phát sinh.

(10) củng cố hệ thống NHTM, xây dựng các ngân hàng có quy mô lớn, đa dạng hoá các hoạt động kinh doanh tiền tệ, thanh toán quốc tế, hiện đại hóa với trình độ công nghệ ngân hàng ngang tầm với khu vực và quốc tế. Đồng thời mở cửa cho ngân hàng nước ngoài đầu tư góp phần làm phong phú, sôi động và tăng thêm sức cạnh tranh trên thị trường tài chính - tiền tệ của TP.

(11) Thiết lập hệ thống tư vấn tín dụng hướng vào việc tăng cường vai trò điều tiết, kích thích các hoạt động đầu tư tài chính hữu hiệu và đạt hiệu quả cao.

(12) Liên thông hệ thống tài chính - tiền tệ của TP theo thông lệ quốc tế với thị trường tài chính - tiền tệ trong khu vực và thế giới.

(13) Phát triển nhanh chóng các hình thức kinh tế hỗn hợp (cổ phần) và cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước trên địa bàn TP để tăng lượng

cung ứng thường xuyên về hàng hóa cho thị trường tài chính - tiền tệ.

(14) Cuối cùng là trong điều kiện kinh tế Việt Nam hiện nay, để tạo bước phát triển đột phá cho nền kinh tế quốc dân cần có chính sách và cơ chế quản lý tài chính đặc biệt cho các thành phố lớn có vị trí kinh tế đầu tàu của cả nước. TP.HCM không thể không chiếm vị trí hàng đầu trong các vị trí đó. Trước mắt, quy chế đặc thù này cần tập trung vào các tiêu điểm chủ yếu sau:

- Trao quyền rộng rãi cho TP.HCM trong tổ chức huy động các nguồn lực đầu tư trong và ngoài nước với các hình thức đa dạng (FDI, liên doanh liên kết với nước ngoài, phát hành các loại trái phiếu nội, ngoại tệ, với điều kiện lấy hiệu quả làm đầu và có khả năng hoàn vốn.

- Tiếp nhận vốn đầu tư nước ngoài, không hạn chế về quy mô, theo tiêu chí hiệu quả và lợi ích của quốc kế dân sinh.

- Phát triển đa dạng các dịch vụ và tư vấn tài chính theo hướng liên thông với kinh tế quốc tế.

- Mở rộng tỷ lệ điều tiết hợp lý trên các khoản thu "điều tiết" giữa ngân sách TW với ngân sách TP kể cả điều tiết hợp lý một phần thuế thu nhập doanh nghiệp đối với các tổ chức hạch toán toàn ngành (điện lực, bưu chính viễn thông, ngân hàng, bảo hiểm, hàng không, đường biển, đường sắt...)

Ngoài ra, Chính phủ cần vận dụng chính sách tài trợ trong những trường hợp cần thiết vì sự phát triển và vai trò của TP.HCM với cả nước.

Tóm lại, TP.HCM xét về tiềm lực và năng lực hiện hữu đã hội đủ các yếu tố của một trung tâm tài chính quốc gia. Song để trở thành một trung tâm tài chính của khu vực ASEAN thì cần có thời gian. Thời gian đó phụ thuộc rất lớn vào chính sách, cơ chế quản lý của Chính phủ và nội lực của TP.HCM. Song với vị thế là một trung tâm kinh tế của cả nước, TP.HCM phải tự thân vận động, vượt qua mọi cản ngại, tạo ra những thế và lực mới để phát triển ngang tầm với các nước hàng đầu trong khu vực và đường hướng sẽ trở thành một trung tâm tài chính của các nước ASEAN ■